

Kulturværdiudvalget

The Danish Commission on the Export of Cultural Assets

Årsberetning 2023

Indhold

Formandens forord	3
Konkrete sager i 2023	4
1. Udførselsforbud og erhvervelser	4
2. Forbehold	4
3. Kulturgenstande i privateje belagt med udførselsforbud m.v.....	4
Udvalgets øvrige arbejde i 2023	5
1. Udvalgets arbejde i beretningsåret	5
2. Gennemgang af kataloger.....	5
3. Individuelle ansøgninger	5
4. Værdigrænsen indeksreguleret for 2023	6
5. Justitsministeriets udvalg om revision af auktionslederloven og loven om handel med brugte genstande og pantelånervirksomhed	6
6. Henvendelser fra udenlandske myndigheder m.v.....	6
7. EU-forordningen om udførsel af kulturgenstande	7
Kulturværdiudvalget	8
Sekretariat	8
Kontakt	8
Kulturværdiudvalgets hjemmeside	8
Medlemmer.....	8

Formandens forord

Kulturværdiudvalget har med lov om sikring af kulturværdier i Danmark mulighed for at nedlægge forbud mod udførelse af særlige danske kulturværdier, når der dukker et helt unikt værk op på en auktion, eller når en ejer ansøger udvalget om tilladelse til at føre sin særlige kulturgenstand ud af landet. Det er udvalgets opgave at sikre, at Danmark ikke mister de allervigtigste kulturværdier til udlandet.

Udvalget har ingen midler til indkøb og kan kun købe kulturgenstande, hvis det kan skaffe finansiering. Der er primært fondsmidler involveret, når udvalget fremsætter købstilbud. I de konkrete sager skal udvalget i samarbejde med eksperter på kulturinstitutionerne kunne overbevise fonde om at bruge midler på at sikre, at en helt unik kulturgenstand skal blive i landet. Derfor vil jeg sende en stor tak til fondene for at støtte udvalgets arbejde og ofte at give generøse donationer til udvalgets indkøb.

I udvalget fungerer samarbejdet hurtigt og smidigt mellem udvalgets medlemmer og med alle de dygtige sagkyndige eksperter på arkiver, biblioteker og museer, som rådgiver udvalget med afsæt i deres ekspertise. Tak for jeres arbejdsindsats i 2023.

Udvalget skiftede sammensætning flere gange i løbet af 2023. Mikkelt Bogh, SMK, forlod sin stilling som direktør for SMK til fordel for et nyt job, og han forlod dermed også Kulturværdiudvalget, hvor han har været en engageret næstformand siden 2014. Den nye direktør for SMK, Astrid la Cour, er indtrådt i udvalget. Ny rigsarkivar, Morten Ellegaard, afløste Anne Sofie Jensen, der har skiftet job, og han blev i 2023 valgt som ny næstformand. Direktør Mette Skougaard, Det Nationalhistoriske Museum Frederiksborg Slot, valgte at gå på pension og forlod dermed også Kulturværdiudvalget efter to beskikkelsesperioder. I hendes sted har Kulturministeriet beskikket direktør Anne Louise Sommer, Danmarks Designmuseum. Jeg vil gerne takke alle de afdgående medlemmer for deres engagement og den betydelige faglig viden, som de har tilført udvalget. Jeg vil gerne byde de nye medlemmer velkommen til udvalgets arbejde.

Udvalget har i 2022 og 2023 drøftet behovet for en instans, der kan rådgive kulturministeren i sager om repatriering af kulturarv. Udvalget ser behov for en instans, der kan sætte konkrete sager ind i en kulturfaglig ramme og dermed give et bedre beslutningsgrundlag end enkelte ekspertudtalelser. Udvalget ser en vis lighed mellem udvalgets arbejde med udførselsager og repatrieringssager, og udvalget er indstillet på at medvirke ved behandling af sager om repatriering.

Svend Larsen

Direktør for Det Kgl. Bibliotek og formand for Kulturværdiudvalget

Konkrete sager i 2023

1. Udførselsforbud og erhvervelser

Ingen.

2. Forbehold

Ingen.

3. Kulturgenstande i privateje belagt med udførselsforbud m.v.

Ved udgangen af 2023 er følgende danske privatejede kulturgenstande, som alle befinder sig i Danmark, belagt med udførselsforbud:

- Resterende dele af Ålholm-samlingen (1600- og 1700-tallet), 1996-97.
- En flintdolk fra Stubberup ved Nysted (stenalderen), 2010.

Årstallet i parentes henviser til oprindelsesåret/perioden for oprindelse, mens det andet årstal angiver året for nedlæggelse af udførselsforbud.

Udvalgets øvrige arbejde i 2023

1. Udvalgets arbejde i beretningsåret

Der har ikke været afholdt møder i Kulturværdiudvalget i 2023.

Udvalget har i løbet af 2023 givet kollegial sparring i forbindelse med en konkret repatrierings sag på Nationalmuseet.

2. Gennemgang af kataloger

En del af Kulturværdiudvalgets arbejde består i en forhåndsgennemgang af auktionskataloger. Fremgangsmåden i forbindelse med forhåndsgennemgangen er fastlagt i § 9 i bekendtgørelsen om sikring af kulturværdier i Danmark (senest ved bekendtgørelse nr. 391 af 30. april 2011). Udvalget foretager før auktionen en foreløbig gennemgang af kataloget og eventuelt en besigtigelse af visse genstande. Katalogerne skal derfor være udvalget og sekretariatet i hænde senest 10 dage før auktionen for, at udvalget kan nå at gennemgå og forhåndsvurdere indholdet.

Kulturværdiudvalget meddeler på baggrund heraf, hvilke genstande og værker udvalget tager *forbehold* for, dvs. de genstande og værker, der ved salg med henblik på udførsel til udlandet gennem efterfølgende ansøgning kræves forelagt udvalget til nærmere bedømmelse og afgørelse, før en tilladelse til udførsel kan gives. Hvis en ansøgning om udførselstilladelse afslås, skal Kulturværdiudvalget i medfør af kulturværdilovens § 11 fremsætte et købstilbud, der svarer til hammerslagsprisen med tillæg af auktionsomkostninger, svarende til købers nettokøbspris.

Forhåndsgennemgangen kan desuden bevirke, at udvalget indstiller til kulturministeren, at ministeren træffer beslutning i henhold til lovens dispensationsbestemmelse (§ 2, stk. 4). Udvalget har i 1997 præciseret, at udvalgets forbehold også kan omfatte genstande, der efterfølgende vil kræve indstilling til kulturministeren. Katalognumre, for hvilke der ikke tages forbehold, kan omvendt frit udføres efter auktionen.

Kulturværdiudvalget havde i 2023 en aftale om forhåndsgennemgang af fysiske kataloger med Bruun Rasmussen Kunstauktioner.

3. Individuelle ansøgninger

Det fremgår af kulturværdilovens § 11, at Kulturværdiudvalget skal fremsætte et tilbud om erhvervelse af genstanden til markedsprisen, såfremt en ansøgning om udførselstilladelse afslås. Genstandens værdi fastsættes efter råd fra særligt sagkyndige, og udvalget kan bl.a. benytte sagkyndige udpeget af bl.a. Auktionslederforeningen, Dansk Kunst Antikvitetshandler Union, Den Danske Antikvarboghandlerforening og Kunst Antik Design Ringen.

Kulturværdiudvalget har i 2023 modtaget i alt 74 individuelle ansøgninger om udførselstilladelse for kulturgenstande i privateje.

Alle 74 ansøgninger blev bevilget.

4. Værdigrænsen indeksreguleret for 2022

Den oprindelige værdigrænse på 150.000 kr. for genstande, som er ældre end 50 år, skal årligt reguleres pr. 1. januar efter udviklingen i det af Danmarks Statistik offentliggjorte forbrugerprisindeks, jf. kulturværdilovens § 2, stk. 1, nr. 2, jf. stk. 5.

Med virkning fra 1. januar 2022 blev værdigrænsen hævet til 173.000 kr.

Værdigrænsen for fotografier, som uanset alder har en værdi på kr. 30.000 eller derover, reguleres derimod ikke.

5. Justitsministeriets udvalg om revision af auktionslederloven og loven om handel med brugte genstande og pantelånervirksomhed

Justitsministeren nedsatte i foråret 2017 et udvalg, som skal foretage en samlet gennemgang af auktionslederloven (fra 1935) og lov om handel med brugte genstande m.v. (fra 1966) og udarbejde forslag til en moderniseret lovgivning på området. Udvalget skal se på, om regelsættene skal justeres, bl.a. med henblik på at sikre kontrol med handel med brugte genstande og hindre videresalg af stjålne, forfalskede og ulovligt udførte genstande, ligesom regelsættene skal tilpasses den samfundsmæssige og teknologiske udvikling, herunder hvad angår anvendelsen af internettet.

Kulturværdiudvalgets juridiske rådgiver, Lene Hedegaard Johansen, er udpeget som Kulturministeriets repræsentant i udvalget. Udvalgets arbejde skulle have været afsluttet i løbet af sommeren 2019, men er blevet forsinket først på grund af regeringsskiftet i 2019 og siden på grund af Corona-krisen. Udvalgets afsluttende arbejde blev dog gennemført ultimo 2021, og udvalgets afgav betænkning i 2023.

6. Henvendelser fra udenlandske myndigheder m.v.

Kulturværdiudvalget modtager lejlighedsvis henvendelser fra udenlandske myndigheder, f.eks. om udførsel af kulturværdier, som stammer fra Danmark. Udvalget finder det positivt, at det internationale samarbejde på denne måde har vist sig at fungere. Udvalget har i de konkrete sager undersøgt, om der skulle være søgt om udførselstilladelse, og hvad konsekvenserne i givet fald skulle være.

Udvalget har ikke i 2023 haft grund til at kræve udførte kulturværdier tilbageført til Danmark.

7. EU-forordningen om udførsel af kulturgenstande

Efter etableringen af det indre marked, hvor grænsekontrol som hovedregel bortfaldt mellem EU-landene, blev det besluttet, at de enkelte EU-landes nationale kulturbeskyttelsesregler fortsat er gældende. Etableringen af det indre marked ændrede ikke ved den danske kulturværdilov eller den praksis, der er gældende i relation til loven. Det er fortsat denne lov, der regulerer hvornår og under hvilke betingelser, der kan nedlægges forbud mod udførsel af kulturgenstande fra Danmark til såvel EU-lande som lande uden for EU.

For at styrke de nationale beskyttelsesinteresser er der tillige skabt et fælles regelsæt, der skal hindre ulovlig udførsel af kulturgenstande ud over EU's fælles toldgrænser i henhold til Rådets forordning nr. 3911/92 af 9. december 1992 om udførsel af kulturgoder. Forordningen, der trådte i kraft den 1. april 1993, er senest ændret ved Rådets forordning nr. 116/2009 af 18. december 2008 om udførsel af kulturgoder, der trådte i kraft i den 2. marts 2009. Disse regler om udførsel til lande uden for EU betyder, at der ved udførsel af bestemte kulturgenstande skal foreligge en udførselstilladelse, og at der i disse tilfælde skal anvendes en særlig europæisk ansøgningsformular. Ligesom det er det danske Kulturværdiudvalg, der administrerer den danske lov, er det også udvalget, der administrerer det fælles EU-regelsæt for det danske område.

Ansøgninger om udførsel af kulturgenstande til tredjelande skal således også fremsendes til Kulturværdiudvalget, der i hvert enkelt tilfælde træffer beslutning om udførselstilladelse. Der er visse forskelle i de to regelsæt med henblik på kategorier og værdi- og aldersgrænser, og ordningen indebærer, at der også skal søges om udførselstilladelse i en række tilfælde, hvor en tilladelse ikke er nødvendig efter den danske kulturværdilov.

Kulturværdiudvalget har i 2023 modtaget 99 ansøgninger om tilladelse til udførsel af i alt 965 enkeltgenstande eller samlinger i henhold til EU-forordningen. Heraf er 39 ansøgninger omfattende 342 genstande, indgivet af museer og privatpersoner, som ønskede en midlertidig udførselstilladelse i forbindelse med udlån til udstillinger i udlandet. Herudover blev der givet definitiv udførselstilladelse i 55 ansøgninger omfattende tilsammen 739 enkeltgenstande.

Kulturværdiudvalget

Sekretariat

Kulturværdiudvalgets sekretariatsfunktioner varetages af specialkonsulent Agnete Rodskjer, Det Kgl. Bibliotek. Pr. 1. januar 2024 varetages sekretariatsfunktioner af akademisk medarbejder, mag.art., ph.d. Laura Søvsø Thomasen, Det Kgl. Bibliotek. Funktionen som udvalgets juridiske rådgiver varetages af chefkonsulent, cand.jur. Lene Hedegaard Johansen, Det Kgl. Bibliotek.

Kontakt

Kulturværdiudvalgets Sekretariat

Det Kgl. Bibliotek

Christians Brygge 8

1219 København K

kulturvaerdier@kb.dk

(+45) 91 32 47 23

Kulturværdiudvalgets hjemmeside

kulturvaerdier.kb.dk/

Medlemmer ved årets udgang

Svend Larsen	(formand)	Direktør Det Kgl. Bibliotek
Morten Ellegaard	(næstformand)	Rigsarkivar Rigsarkivet
Astrid La Cour		Direktør Statens Museum for Kunst
Rane Willerslev		Direktør Nationalmuseet
Anne-Louise Sommer		Direktør Designmuseum Danmark